

Za Arnem Novákem

V Brně 1940

Vydal Spolek českých knihkupců pro Moravu v Brně

Due Nové . OTOKAR BŘEZINA

Vítězná smrt, která v posledním dvouletí imperativními zásahy nadobro proměnila podobu české literatury, zasáhla naši duchovní kulturu způsobem nejkrutějším. Včera neočekávaně po krátké nemoci, nedlouho po svých narozeninách šedesátých, opustil nás náš největší básník a myslitel Otokar Březina. Při skonu nejednoho z našich drahých spisovatelů a poetů, kteří odešli poslední dobou, pocítili jsme, kterak v nich bylo samo srdce naší rasy; tentokráte však, když se z našeho pozemského obzoru ztrácí znalec tajemného hlasu našeho plemene a zároveň filosof a umělec světového formátu, jsme si jisti, že zastavilo se navždy velké a silné srdce, které nás všechny, své dlužníky a žáky, vyznačuje a následovníky, spojovalo se srdcem světa.

V českém básnictví posledního čtvrtstoletí, kdy vlastně Otokar Březina počal teprve vykonávat duchovní vliv svým dílem, dokončeným v desetiletí předchozím, byl to on a jedině on, kdo představoval kosmickou funkci a evropské svědomí v naší tvorbě lyrické. Nebylo to pouze proto, že jeho

hlas byl slyšán daleko za hranicemi domova, a že výrazové prostředky tohoto velkého kouzelníka obrazů a metafor, melodií a rytmů snášely už od počátku nejvyšší měřítko světové, nýbrž bylo to především proto, že skrze jeho myšlenku a skrze jeho dílo účastnil se také český člověk velikého zápasu, pravého uměleckého a ideového agónu soudobé kultury a že do ní vnášel svůj tón, svůj zvláštní národní ráz. Ti, kdož Otokara Březinu aspoň poněkud chápali, věděli také, že skrze něho nemluví pouze český duch současný, nýbrž zároveň veliký odkaz naší minulosti, a nebylo potřeba ani hlasů vnímavých cizinců, aby nám řekli, že se tu zároveň hlásí o právo na život a o svobodu projevu duch slovenský, který nepohrdá vybranými prostředky umění západního, aby vyjádřil tajemství východu. Takto v Otokaru Březinovi jako v každém geniovi uměleckém anebo filosofickém se pojily dva mohutné živly, živel světový a prvek národně-individuální. Jak jsme zchudli, jak jsme na celém svém významu ztratili, že nositel tohoto poslání byl nám navždy osobně vzat, a že není nám ani přáno sílit se lidskou jeho přítomností, ani choditi do osamělé Thebaidy ducha pro útěchu a pro povzbuzení!

Když před dvanácti lety zemřel Jaroslav Vrchlický, zmocnil se nás podobný stesk, jako při včerejším skonu Otokara Březiny. Naše bolest byla sice tehdy zmenšována tím, že smrt Vrchlického byla básníku samému už vysvobozením, a že jeho životní dílo bylo už dávno definitivně uzavřeno, kdežto v případě Březinově se nezmenší tíha ztráty okolností, že samotář jaroměřický od dvacíti let nepublikoval nic nového ani veršem ani prózou a že celé jeho od-

mlčení bylo zasvěceno přípravě k myslitelským dílům, o nichž nevíme, zda skutečně jsou napsána a zda kdy se dostanou do rukou veřejnosti. Jako Otokar Březina byl také Jaroslav Vrchlický básníkem světové pověsti a světového rozsahu, a ani tomuto, ani onomu nechybělo obdivovatelů a učedníků, kteří se jen pro ně zabrali do nepřístupných záhad naší mateřštiny. Oba básníci, skvělý řečník a nádherný myslitel, dotýkali se otázek světového dosahu a nesli ve své hrudi kus evropského svědomí kulturního. Každý ovšem jiným způsobem. Jaroslav Vrchlický, duch neklidný, těkavý a rozsáhlý, spěchal od problému k problému a s geniální skoro nervosou proměňoval je v témata básnického řečnictví, v úchvatné antithese slovního umění, v strhující pathos slova zároveň barvitého a skulpturálního. Otokar Březina, duch soustředěný, kladný a soustavný, těžce a tragicky své problémy prožíval, až se proměnily v součástku jeho složitého Já, planuly tam podvědomým bohatstvím snů, tuch a dohadů a pak teprve přetaveny a přetvořeny objevovaly se v komplexivním básnickém tvaru obrazové vise nebo náboženského hymnu. Jaroslav Vrchlický, jehož myšlenková bytost byla zatížena stále kalnou přísadou smyslnosti, nade všecko miloval svět, toužil v něm splynouti a v něm se rozjihnouti. Otokar Březina, který sensitivnost a smyslovost v duchovosti umělecké překonával a ovládal velkou kázní myšlenkovou a mravní, především miloval Boha a věčnost, snažil se porozuměti jim, vyzpytovat jejich zákony a žít ve shodě s nimi.

I byl Otokar Březina také osobností mravní. Proti estetickému umělectví Jaroslava Vrchlického připočteme,

že se v jeho myšlení a díle ozývá také sociální tón a úsilí o společenskou spravedlnost, i změříme snadno veliký rozdíl, který dělí oba nejskvělejší představitele dvou generací za sebou následujících. Je značně pravděpodobno, že budoucnost bude trvale spojovati oba tyto básníky, z nichž starší mladšímu nikterak nechtěl porozuměti, kdežto Březina se snažil stále více pochopiti vývojový význam Vrchlického, kterého aspoň po stránce výrazové pokládal za jednoho ze svých učitelů. S vděčností, která je znakem duchů opravdu velikých a ušlechtilých, uznával všechny své předchůdce a pokorně zaznamenával vše, co kdy přijal od tradice domácí. Není bez významu, že se tak často vracel k ocenění osobnosti a poslání Svatopluka Čecha, od kterého se jako skromný veršující začátečník učil; jako Svatopluk Čech znal i Březina veliké národně-mravní poslání básníka a nasadil celý svůj život odříkavého samotáře, aby tomuto poslání sloužil; také pracovní pokora neúnavného dělníka verše, jejímž svědkem byla přísná poustevna mladého básníka v Nové Říši, připomíná silně ciselující úsilí Čechovo. Takto se řadí vlastně Otokar Březina při všem vědomí světové mise mezi básníky buditele. Kolikráte se svou obraznou výmluvností závratného improvisátora poučil své hosty o tom, že naše obrození není dokončeno, dokavad se nedovrší obrodou mravní, bylo to zároveň vyzvání, abychom v této obrodě pracovali všichni, stejně jako Bůh si po nás přeje, abychom byli jeho spoludělníky a uskutečňovali dílem vůle, dílem dobroty, dílem krásy království jeho na zemi.

V době básnických začátků Otokara Březiny, kdy jeho

svítivý a světelný verš, jeho barvitá a duhová metafora, jeho mámivý a často nepochopitelný oxymoron vzlétly jako ohnivý pták nad všecku, třeba stříbrnou šedí české lyriky impresionistické, zdálo se, jako by se Otokar Březina lišil od celého svého literárního prostředí. Úžas ten rostl od knihy ke knize, zvláště, když odhodil nejenom uzavřenou a pravidelnou rytmiku ve prospěch převládajícího volného verše, když zamítl občas kouzlo rýmů, v němž přece byl virtuosem, když počal skládati modlitby a hymny, připomínající starodávnou lyriku liturgickou a když vedle toho se závratnou odvahou ducha konstruktivního budoval ze svých širodechých slov mohutné architektury, kde zhusta nebylo snadno přehlédnouti celek, jmenovitě zahloubal-li se čtenář nad vírem, ve který strhovaly jednotlivosti výrazové i myšlenkové. Za necelé desetiletí, ve kterém se naplnil Březinův básnický vývoj, značený pěti knihami, urazil jeho umělecký genius dráhu, již sotva co v naší poesii se může měřiti; dráha ta vede od sebemučivého subjektivismu duší spoutaného k vesměrnému a hromadnému objektivismu, kdy básník Rukou přestává mluvíti za sebe a stává se mluvčím celého lidstva. Není sporu, že z těchto čistě uměleckých a výrazových možností Otokara Březiny, typisujícího symbolisty a nadosobního lyrika, nevytěžilo naše básnictví doposud ani setinu toho, co by na něm mohlo působiti oplodivě a obrodně, jmenovitě, když se cesty našich mladších básníků v posledním desetiletí od Březiny odvrátily. Po této stránce jest Otokar Březina pro budoucnost, která ho musí teprve dorůst, velkým problémem a nesnadným úkolem. Avšak dojmem daleko větší novoty a cizoty než Březina-básník působil od

počátku Březina-myslitel, od poety neoddělitelný, který Svítáním na západě počínaje nastupuje odhodlaným krokem, s očima upřenýma k nebi, s náručí objímající světy svou vznešenou poutě za Absolutnem. I oba velicí náboženští lyrikové generace lumírovské, Julius Zeyer a Josef Václav Sládek, zdají se ve své teskné touze po Bohu a po smrti, obsahující slib věčného života, nepatrnými proti paroxystické inspiraci tohoto pijáka vína silných, které štípily smutek a samota; teprve jím též v oboru poesie nabyt náš národ práva osobovati si název národa náboženského. Bylo to v době positivistickej vědy a materialistického názoru, v době náboženství hmoty a přírody, jemuž sloužil Jaroslav Vrchlický, v době odevzdaného agnosticizmu, kdy Otokar Březina volal na hranici svých dní velkým hlasem: Rozšiřte Boha!

Bylť on naším prvním básníkem mystickým, a to v jiném smyslu slova než Julius Zeyer, který tajemství hledá a před ním ve zmatené pokoře klesá; zde přihlašoval se duch smělý, nadaný visionářstvím, intuicí a spolu silnou vůlí, který tajemství rozumí, který je organisuje a který je úplně staví do služeb života. Březinova mystika pila z mnohých zdrojů, od indické metafysiky až po schopenhauerovskou filosofii, od antické gnose až po enthusiasmus katolických myslitelů, ale také od biologického evolucionizmu až po odvážné hypotese moderní fysiky; nedá se prostě vměstnati do jediného systému mystického. Jest Otokar Březina myslitelem křesťanským? Víra v tajemnou vinu, v prokletí tvorstva a v potřebu spasení zdají se proto mluviti a také hluboce významné spojení lásky k Bohu se službou bliž-

nímu i nauka o bratrství všech přibližují jej křesťanství a to jistě spíše katolickému než protestantskému. Tyto živly eticko-sociální, jimiž Otokar Březina tak těsně souvisí s kulturou své doby a tak přesvědčivě se zapíná do posledních údobí veřejného vývoje svého národa, bývají nejsilněji zdůrazňovány a přispěly k jakési popularitě jména Březinova také u těch, kdož jeho světa v celku nechápají. Avšak pro něj a pro vývojový optimismus v závěru Březinova díla neusmířeného, harmonického, s úsměvem na uzamykajících se ozývá netoliko ve vstupních Tajemných dálkách, ale i ve vrcholných stavitelích chrámu, ani na celkové tragické pojetí života a kosmu, které dodává celému Březinovu dílu rázu dramatického. Snad i těmito znaky se přihlašuje Otokar Březina jako věrný syn ke své době, která byla naplněna křečmi, agoniemi věku přechodného, svíjejícího se v porodních bolestech nových hodnot. Tolik v zájmu myšlenkové pravdivosti, jíž Březina sloužil slovem i činem.

Ovšem v závěru jeho díla a jmenovitě v knize vážné a sladké moudrosti, jakou je komentář jeho básní Hudba pramenů, skládající se z cyklu essayů, vidíme už ducha usmířeného, harmonického, s úsměvem na uzamykajících se rtech a s blaženým tancem vesměrných hvězd nad pokornou hlavou. Takto zvykli jsme si nacházeti Otokara Březinu také v jeho soukromí, když zmlkl jako básník: pro každého měl útěchu, na každou otázku měl odpověď, pro každou nejistotu měl posilu, a tak v tiché jizbě jaroměřické usedával, mluvě jako největší učitel svého národa, ne nepodoben vykládajícímu Tomáši ze Štítného a v biblických větách kázícímu Janu Amosi Komenskému. Je těžko pochopiti, že se

tato zpěvná a výmluvná ústa zavřela navždy, a že nikdy už nebudeme směti putovati do západomoravského městečka, které nebylo nikoli nejmenší z našich zemí. Nic nám však nebrání, abychom dále putovali k živým studnicím jeho knih a ssáli z nich sílu a víru. Naši potomci budou nám jistě záviděti, že jsme směli žíti vedle něho a hleděti do jeho kristovské, polosokratické tváře; záleží jenom na nás, abychom se toho ukázali hodnými, zachovávajícíce jeho posvátné dědictví.

Die Korre . GOETHE

Když před sto lety dospěla do Skotska zpráva o Goethově smrti, napsal mladý hlasatel hrdinství, víry a Boha, anglický spisovatel Tomáš Carlyle úchvatný nekrolog, v němž Goetha jakožto osobnost básnickou i mravní staví tváří v tvář věčnosti: Goethem, který jest mu pro sílu ducha, pro hloubku vidění a pro odvahu spravedlnosti skutečným věštcem, se začíná nejen nové údobí poesie, nýbrž vnitřního života vůbec; velký nebožtík výmarský jest pro Carlyla doslova mezníkem nové doby.

Zda a v čem měl pravdu Goethův severský vyznavač, jenž zcela vědomě si přeložil podstatu svého milovaného mistra z oblasti umění a přírodovědy do sféry výhradně mravní? Jak potvrdila jeho stejně odvážné jako velkolepé proroctví naše doba, když se po dlouhé periodě lhostejnosti, ano záští ke Goethovi váhavě a přece s tajenou důvěrou vrací do Výmaru? Co trvá neotřeseně a naopak schopno dalšího života a tvořivé podnětnosti z Goethova dějinného poslání, ztělesněného jeho básnickým dílem, i dnes, kdy se

nejen rozsula v trosky kultura osvícenská i romantická, do níž Goethe náleží, ale kdy se láme a bortí též civilisace aristokraticko-měšťanská, která byla jeho životním východiskem, a kdy pro duchovou Evropu docela pozbyla kouzla antika, Goethova nejvěrnější vychovatelka a nejšťastnější inspirátorka? Čím tedy Goethe, sto let po svém skonu a oslavení, žije s námi a mezi námi?

Pokloňme se mu my, diváci a účastníci světové revoluce dvacátého století, především za to, čím se v době francouzské revoluce, kterou odmítal, s takovou rozhodností odvrátil od svého věku, jenž svou jednostrannost nazýval osvícenstvím a svou nedůvěrou kritičností, a čím resolutně zahájil éru novou: *za jeho dílo jednotitelské!* Žák Spinozův a učeň Shaftesburyho spěl veškerým úsilím své myšlenky i své tvorby k jednotě člověka a vesmíru, přírody a umění, organismů duševních a tělesných, přirozeného vývoje tvarů i kulturního dění; monismus, který se po něm tak často rozplynul v ideologické mlhoviny, byl Goethovi od mladých let až do kmetství nejživější skutečností a nejkonkretnější jistotou. Není to jenom přírodovědecký myslitel, kdo v *Metamorfose rostlin* a v *Metamorfose zvířat* zvládá přesvědčením o jednotě tvorstva celou oblast biologickou, není to jenom životní mudrlec, jenž v *Maximách* a reflexích a v *Hovorech* s Eckermannem klene jasnou a klidnou oblohu monismu nad světem jevů společenských, morálních a kulturních. Bez ústředního pocitu, že smyslem života a umění je hledati a nalézati Jedno a Všecko, by chybělo velké, symbolické pozadí jak eticky zhodnoceným dějům manželství a vášně v románě o *Spříznění* volbou, tak barvitým hrám

moudrosti a lásky v půvabných slohách Západovýchodního divanu, ale sám Faust by se bez této jednotitelské vůle neklenul do takových výší, a čarovná přírodní lyrika Goethova by bez ní pozbyla svého nejvzdušnějšího a nejmilostnějšího tajemství, které záleží v sourodosti dějů přírodních a niterých. Zde Goethe ukázal navždy cestu velkému básnictví, aby usilovalo o absolutnost, věčnost a synthesu, aby se stále snažilo překonávat specialisaci, analytickou úryvkovitost, pouhou službu vteřině, aby stavělo své stany pod chorovodem hvězd a sub specie aeternitatis.

Z jednotitelského snažení Goethova vychází také jeho kulturní universalismus, který odkázal škole romantické a v němž se tolik zalíbilo celému devatenáctému století; jest to cosi v podstatě jiného než polyhistorství humanismu a baroka, řízené jednostranným intelektualismem. K Lessingovu ctiteli a k Herderovu vychovanci mluvili od mládí básníci všech dob a národů: bible a Homér, Sofokles a Plutarch, Shakespeare a německá lidová píseň, Racine a Voltaire, Byron a Manzoni, perská filosofická lyrika a srb-ský zpěv epický; postřehuje po herderovsku tepot srdce národů z jejich poesie, soustředil svou pozornost zároveň k tomu, co všecky tyto projevy jednotí jako výraz téže duše světa, která pod změnami jazyků a časů zůstává stálou a věčnou. Goethův požadavek světové literatury, jím samým zastávaný v teorii i v kritické a překladatelské praxi, pomohl malým národům k zájmu na evropském fóru a léčil velké z jednostranné soběstačnosti; zde jest Goethe právě v naší době autoritativním vůdcem k mezinárodnímu sjednocení duchů, národů, kultur a států. A zase to nebyl pro

Goetha pouhý požadavek, nýbrž živá skutečnost, nadaná inspirační a tvůrčí silou: nehledíc ani k Divanu, roste vrcholné dílo jeho života Faust právě z těchto předpokladů, neboť sotva dozněl názvuk na drama indické a mohutný motiv básnictví starozákonního, rozvíjí se dějové pásmo středověké německé tradice lidové, aby kvetoucí šíří renesančních výjevů dospěl rek k výšinám hellénské tragedie a na konec zmizel v apotheose podle ducha a slohu gotiky italské.

Základní jednoty vesměrné a kulturní se domáhá a zmocňuje Goethe spojením dvou duševních sil, které se dotud zdály neslučitelnými, ba nepřátelskými: tvořivé intuice básnické a empirie vědecké. Obě hesla, bez nichž nelze porozumět duchovnímu úsilí pozitivistického a naturalistického století devatenáctého, hesla exaktní fantazie a učené inspirace v básnictví, pocházejí právě od Goetha a opět jsou jen formulací zvláštní polarity jeho bohaté osobnosti a jejích potřeb poznávacích. Proto básník širokého dechu a neobmezených formových i slohových schopností, jenž jakoby mimochodem vytvoří klasické modely málem pro všechny druhy a genry, jest naukovým badatelem, který sbírá, třídí, popisuje, zařaduje, stanoví typy a odvozuje zákony přírodního dění v botanice i v osteologii, v meteorologii i ve fyzice, v geologii i v nerostopise, ani neunaven detailem zkoumání, ani nepodlomen prudce podceňujícím odporem odborníků, nýbrž naopak odměněn pocitem zbožnosti, jakým jest doprovázen zasvěcený pohled do dílny přírody. Básník Mysterií a Slov orfických zírá, jako jeho Faust, „v hrud' velké přírody hluboce jak v srdce příteli“, ale zároveň s ne-

známou dotud náboženskostí: přírodovědecká empirie nejen že mu nahrazuje spekulaci filosofickou, pro básníka často tak neplodnou, nýbrž i intuitivní vytržení křesťanského mystika, spoléhajícího na milost boží, jejíž trpné přijímání se přičí energetickému duchu Goethovu.

Nejhloub pronikl Goethe ovšem do záhady světa a lidského srdce intuitivním poznáním a tvůrčím aktem básnickým; snad i tuto jeho objevitelský čin přerůstá svým významem uměleckou hodnotu jeho výtvorů, jež od Utrpení mladého Werthera měly přes Viléma Meistera až po Fausta dosah nikoliv jen národně německý, nýbrž světový. On sám se na sklonku svých dnů označil v poesii krásně a správně jako *osvoboditel*, který naučil básníky své země tvořiti výhradně z plnosti nitra: v tomto smyslu horlil paradoxním a přece tak hlubokým slovem o nutnosti, aby všeska lyrika byla příležitostná; v souvislosti s tím vymáhal důrazně smyslové východisko básnické tvorby; v stejném duchu žádal, aby umělecké dílo bylo organismem nejinak než výtvořiny přírodní. Právě proto mají jeho krajiny tak svěží opar nad sebou, jeho lyrika kouzlo tak mladistvé a nestárnoucí, jeho výmluvnost přirozený tok a jeho epika pohodu a jistotu přímo homéřskou: příroda prošla nejenom blaženými smysly, ale byla také prožita velikým srdcem, takže platí o ní v zrcadlení Goethovy poesie: „Všechna výsostná jeho díla jsou nádherná jako v prvý den.“ Nezapomeňme na Goethovy tvory nejpůsobnější, na jeho ženské postavy, tak jedinečně plastické a teplé zároveň, pravé to dcery přírody, na nichž spočinul a omládl duch, a to nejenom na nositelky pudu a zachovávatelky přirozeného určení, Klárku, Markétku a

Mignonu, ale i na naplňovatelky mravního zákona, Ifigenii, princeznu Leonoru ferrarskou, Natalii z Viléma Meistera — jenom Shakespeare jest Goethovi sokem jako básnický tvůrce žen a dívek.

A přece se odedávna vynořuje oprávněná otázka, zda mistrovské dílo vlastního života nepřevyšuje jeho všechny výtvo-ry básnické. Nad podvědomým démonem, nezbytným k pravé genialitě a zkoušejícím ještě starce smyslounou vášni-vo-stití, zvítězila kultura, kázeň, mravní tradice, jež slují v nej-krásnějším smyslu vlastnostmi klasickými, a když státník, dvořan a učelec v jedné osobě podnikl na sobě dílo sebe-výchovy za skvělé a oslňující režie životní, mohl vzdorný vyznavač individualistického titanismu Prometheova vze- stoupiti a sestoupiti mezi dělné a zřikající se Epimethey. Takto se stává Goethe, mocný tušitel evoluce v oblasti bio- logické, příkladem a učitelem *mravního vývoje lidské osob- nosti* a typickou zkušenost vlastní vtěluje do objektivních výtvo-řů básnických: Wertherův rozkladně citový a Götzův revolučně výbojný individualismus překonává nejprve vý- chovou Viléma Meistera od uměleckého diletantismu k čino- rodému občanství a na konec dramatickým růstem Fausto- vým až k nadosobní službě civilisační, která přináší vytou- ženou a poslední rozkoš duchu hledajícímu a dotud vždy neuspokojenému.

Dlouho a krutě byl viněn Goethe ze sobeckého požit- kářství a samolibého estétství; dlouho byl přehlížen mocný požadavek usilovného snažení činorodé vůle, pro nějž za účasti nebeské lásky dochází jeho Faust spasení. A doposud přisuzuje mu povrchní mínění bezohledný individualismus

renesanční, zapomínajíc úmyslně, jak výmarský ministr dbal o veřejné práce a sociální blaho dělnictva, jak románový psycholog Spříznění volbou a Putovních let Meisterových hlásal obětavé zřeknutí se štěstí osobního ve prospěch druhých, jak neumdlévající dal vyvrcholiti Faustu apotheosou geniálního člověka, který slouží společnosti intelektem a vůlí v okruhu činu obecně prospěšného — zde předjal Goethe světový vývoj a otevřel novému století *perspektivu sociálně politickou*, stejně významnou jako oba ostatní obzory, jemu samému vlastní, empiricky přírodovědný a intuitivně básnický.

Jako vnuka antiky a děda budoucnosti oslavil kdysi „sladkého mudrce“ Goetha jeho český vyznavač Jaroslav Vrchlický. Jak správný je tento básníkův odhad a jak nás, děti dvacátého věku, volá naléhavě zpět do Goethovy školy a kázně, nejenom dnes za velké jubilejní chvíle, ale vždy znovu, kdykoliv je třeba posily a posvěcení ve zkouškách a zápasech kulturního a mravního svědomí i v hodinách touhy po kráse plastické a oduševnělé.

Poznámky :

Obě studie Arne Novákovy, obírající se jednak básníky, kteří byli drazí jeho srdci, a vzniklé jednak v době jeho badatelského a uměleckého zenitu, kdy byl ve službách stejně vědy jako novin, představují ukázky jeho vyzrálého umění essayistického: jako novinář byl pro aktuality věčné — nejčastěji a nejhlouběji ho inspirovala smrt, která mu odstavcovala čas a Absolutno. Studie o Otokaru Březinovi byla v den básníkova skonu improvisována, do telefonu naidiktována a pak uveřejněna v Lidových novinách dne 26. března 1929 jako nekrolog. Autor toho dne dlel na přednáškové zajižďce v rodné Litomyšli. Tam byla studie Josefem Portmanem vytisknuta na ručním lisu ve 22 výtiscích a vydána na paměť 70. narozenin Otokara Březiny na podzim 1938; zde je uveřejněna v tomto druhém vydání, opraveném svým autorem. Studie o Goethovi vyšla jako úvodník Lidových novin 22. března 1932 při stém výročí jeho úmrtí. V obou studiích obzírá synthetickým pohledem jednak vrcholky domácí, jednak světové; a rovněž po stránce formální podává v nich dva skvosty svého umění slovesného: jsou raženy plasticky a zakrouhleně jako mince (zvl. essay o Goethovi). — Vzpomínkovou drobnokresbu „Na paměť Arna Nováka“ četl pořadatel tohoto spisku původně v předvečer pohřbu (28. listopadu 1939) do brněnského rozhlasu; zde ji přepsal, doplnil knihopisně a zaostřil podle potřeb a nutnosti přítomné doby.

Ivo L.

ZA ARNEM NOVÁKEM

Jarmila Urbánková : Když zasvítí slunce na Váš hrob . . .

Arne Novák : Otokar Březina.

Arne Novák : Goethe.

Ivo Liškutín : Na pamět Arna Nováka.

Uspořádal, literární podobiznou a poznámkami opatřil Ivo Liškutín.

Graficky upravil Eduard Milén.

Vydal Spolek českých knihkupeců pro Moravu v Brně.

Vytiskla Akciová moravská knihtiskárna Polygrafie v Brně v roce 1940.